

Іванна ШПУНЯР

слухач магістратури

Тернопільський національний економічний університет

СУЧАСНИЙ ВИРОБНИЧИЙ МЕНЕДЖМЕНТ З ОРІЄНТАЦІЄЮ НА ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вивчаючи закони розвитку і функціонування біосфери, людство повинно подбати про те, щоб гармонійно вписатися своєю діяльністю в сформовані в структурі обмінні процеси матеріалами, енергією і інформацією і стати необхідною ланкою передачі цих процесів між компонентами екосистеми. Необхідною умовою функціонування виробництва є відповідність між спряженими елементами як зовнішнього середовища, так і внутрішнього. На рівні будь-якого господарства, яке діє на ринку, це завдання повинен вирішувати його виробничий менеджмент. Так, в сьогоdnішньому менеджменті все чіткіше проявляється значення системних знань, які дозволяють не тільки своєчасно і якісно управляти поточними справами, а й прогнозувати розвиток подій. Розвиток господарської діяльності аграрних підприємств допустимий лише в межах життєво підтримуючої здатності екосистеми.

Процеси світової соціально-економічної перебудови націлюють діяльність менеджерів на екологічну безпеку в управлінні і еколого-економічному регулюванні господарських систем різних рівнів. Виявилось, що вирішувати екологічні проблеми, які виникають в процесі діяльності підприємства, можливо тільки прискорюючи розвиток його господарської діяльності. Тільки тоді підприємець стає лідером і добивається збільшення прибутку і підвищення конкурентоздатності, як на національному рівні, так і на міжнародному. Це відбувається, коли виробничий менеджмент впроваджує екологічні програми, які пов'язані з виробничою, торговою і фінансовою діяльністю підприємства. Підприємницька діяльність передбачає не тільки створення матеріального продукту, а й нових ідей, знань, уявлень і цінностей [1, 2].

Однак, при слабкому уявленні про способи вирішення екологічних проблем, що стоять перед підприємством, і при відсутності на підприємстві екологічної служби чи менеджера-консультанта з екологічних питань керівництво потребує консультацій із загальних концептуальних питань екологічного менеджменту:

– про діючі нормативні документи по дотриманню екологічних стандартів з вирішенням питань правового врегулювання природокористування (способи зниження витрат, пов'язаних з екологізацією виробництва, способи законного відходу від штрафних та інших санкцій в конкретній ситуації на основі існуючого екологічного права і т.д.);

– по веденню на виробництві відповідної фінансово-економічної політики, направленої на екологізацію виробництва (ведення документації, оцінка фінансового та екологічного збитку в разі реалізації тієї чи іншої схеми виробництва або впровадженні технології, а також в разі переходу на нові види сировини, компоненти, ресурси, енергії і т.д.);

– по організації системи навчання працівників підприємства підвищеним вимогам виконання екологічних стандартів;

– по створенню «зеленого іміджу» підприємства і т.д.;

А це означає, що попереднє вирішення власних екологічних проблем дозволяє деяким підприємствам відкривати ще мало дослідженні шляхи отримання додаткового прибутку. На базі добре поставленого досвіду, який в умовах ринкової економіки, може давати відчутний економічний ефект і скласти підприємству імідж провідної організації в галузевій чи регіональній економіці.

В той же час конкретні групи підприємців зацікавлені, так організувати свою господарську діяльність на певній території, щоб одночасно з отриманням матеріальних благ зберегти природу. Тому екологічна приємлемість тієї чи іншої господарської діяльності повинна підтверджуватись в ході процедури оцінки впливу на навколишнє середовище, при проведенні екологічної експертизи, при аналізі результатів аудиторської перевірки

екологічних показників, в процесі реалізації програми моніторингу. В результаті проведення подібної екологічної оцінки, розробленої Міжнародним банком реконструкції та розвитку, можливе проведення уніфікованої класифікації інвестиційних проектів, що намічаються до реалізації, по ступеню їх впливу на навколишнє середовище і людину. По мірі зміни кон'юнктури ринку на інвестування проектів, що передбачають розробку і практичне впровадження ресурсозберігаючих і маловідходних технологій, можна спрогнозувати подальше підвищення ролі консультативних фірм. Такі фірми спеціалізуються в області складних, з споживчої чи технічної точок зору, товарів, ринок яких мало вивчений. Якщо потрібний поглиблений аналіз механізму прийняття рішень всередині відпрацьованої системи менеджменту підприємства, то екологічні завдання можуть бути розглянуті і маркетинговою службою даної організації.

Таким чином, спостерігається формування екологічно зорієнтованого ринкового простору і менеджменту в секторі екологічного підприємництва - управління діяльністю з розвитку підприємств, що розробляють і розвивають природовідновлюючі процеси і технології з метою відновлення вихідних властивостей природного середовища з перспективою її покращення.

Природно, що в майбутньому навряд чи буде повсюдно можна досягти усвідомлення ідеї сталого розвитку планети, коли подальше зростання добробуту і культурного рівня людей (включаючи забезпечення зростаючих за чисельністю населення продовольством, житлом, енергією, засобами комунікації та інформатизації), навряд чи вдасться тривалий час забезпечувати без непоправної деградації навколишнього середовища. Але то, що не піддається одночасному глобальному вирішенню, може і повинно досягатися поступово і відносно частково. Так, в концепції «стратегічного» управління допустимі дві ступені готовності індивідуальних підприємств і всього суспільства до вирішення проблем екологічної безпеки: екологізований і екологічний варіанти менеджменту.

Екологізований менеджмент – розглядає управління об'єктом економіки шляхом пристосування вже наявної виробничої інфраструктури до вимог національних і міжнародних, нормативно-правових актів у сфері ресурсозбереження та раціонального природокористування. На даний момент така ситуація притаманна більшій кількості вітчизняних аграрних підприємств.

Екологічний менеджмент – управління, що завчасно передбачає формування екологічно безпечного виробничо-територіального комплексу і забезпечує оптимальне співвідношення між екологічними та економічними показниками протягом всього життєвого циклу, як самою цього комплексу, так і виробленої ним продукції [3]. Розглядаючи входження України в співтовариство аграрно розвинених країн з ринковою економікою, слід наголосити на необхідності дотримання єдиних міжнародних норм і правил. Так, організації, що впровадили в систему екологічно орієнтовані методи управління (Міжнародні стандарти ISO 14000), мають переваги, отримуючи економічні вигоди і досягаючи важливих переваг в конкуренції [3].

Організації, які є учасниками добровільної програми EMAS (Environmental Management and Audit System) разом з впровадженням оптимальної екологічної політики (регулярним проведенням екологічного аудиту та оприлюдненням заяв про вплив на навколишнє середовище і людину), зможуть використовувати спеціальну емблему. Наявність, якої підвищить довіру до екологічної діяльності компанії і збільшить її шанси в конкурентній боротьбі на міжнародному ринку, де питанням охорони навколишнього середовища приділяється значна увага.

Отже, тільки об'єднання зусиль всіх організацій спричинить за собою сприятливі тривалі зміни в майбутньому.

Збалансований господарський розвиток, розглядаючи вище сказане, має базуватися на механізмах біологічної стабілізації навколишнього середовища і безпеки людини, які є первинними порівняно з техніко-технологічними засобами. Такий підхід вимагає кардинальних перетворень, в центрі яких стоїть екологічна спрямованість всіх основних

видів діяльності людства. В принципі вже сформувався новий прогресивний, сфокусований на екологічних питаннях, інформаційний простір.

Література

1. Дзядикевич Ю. В. Економіка довкілля і природних ресурсів: монографія / Ю. В. Дзядикевич, Б. О. Язлюк, Р. Б. Гевко та ін.- Тернопіль: Астон.- 2016.- 392с.
2. Гевко І. Б. Операційний менеджмент: навч. посібник / І. Б. Гевко. – К. : Кондор, 2007. – 228 с.
3. Игнатов В. Г., Кокин А. В., Сидоров П. Т. Экологический менеджмент на предприятии: как заработать деньги в условиях экологизации экономики. – Ростов-на-Дону: Изд-во Северо-Кавказского научного центра высшей школы, 2008.

Андрій ЮЗЕНЬКІВ

слухач магістратури

Тернопільський національний економічний університет

ФОРМУВАННЯ ЦЕНТРУ (БІРЖІ) ІННОВАЦІЙ У ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Тернопільським національним економічним університетом і Департаментом агропромислового розвитку Тернопільської облдержадміністрації спільно розроблено Програму створення і розвитку «Центру (біржі) інновацій» в Тернопільській області на 2016-2019 роки, що спрямована на всебічну підтримку аграрного бізнесу та забезпечення стабільності його розвитку.

Необхідність існування та подальшого розвитку суб'єктів малого підприємництва на селі пов'язана з тим, що завдяки їм здійснюється: забезпечення населення робочими місцями; набуття нових професійних, управлінських знань і навичок; посилення мотивації праці; збільшення обсягу та розширення асортименту сільськогосподарської продукції; збільшення додаткових грошових надходжень сільського населення; раціональне використання ресурсів, скорочення втрат.

Найгострішими проблемами в області є бідність, безробіття, трудова міграція, занепад соціальної інфраструктури, поглиблення демографічної кризи, відмирання сіл, засмічення побутовими і промисловими відходами, зменшення родючості ґрунту, низький розвиток підприємництва на сільських територіях.

Основними завданнями в цій галузі є:

- підвищення рівня зайнятості населення у сільській місцевості;
- зростання доходів сільських жителів;
- розвиток виробничої і соціальної інфраструктури на селі;
- розвиток підприємництва на сільських територіях;
- рекультивация сміттєзвалищ і очищення засміченості територій;
- підвищення родючості ґрунту і вмісту гумусу;
- використання інноваційних технологій у сільському господарстві;
- розвиток нетрадиційних видів енергії.

Реалізація програми створення і розвитку «Центру (біржі) інновацій» у Тернопільській області на 2016-2019 роки дасть змогу забезпечити підтримку малого аграрного бізнесу шляхом впровадження інноваційних технологій у виробничу діяльність, сприятиме розвитку підприємництва та зростанню доходів населення сільських територій.

Отже, створення сприятливих умов для розширення сфери застосування праці у сільській місцевості та підвищення рівня доходів сільського населення - основні завдання Центру (біржі) інновацій, які здійснюватимуться шляхом стимулювання розвитку інноваційних бізнес-ідей та стартапів у сфері аграрного бізнесу.

Функціонування Центру (біржі) інновацій надасть можливість створити систему взаємовигідних відносин між виробниками та споживачами інноваційної продукції. Центр